

اندیشه‌های نوین تربیتی

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه الزهرا^ء

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۴/۱۰

دوره ۱۲، شماره ۲

تابستان ۱۳۹۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۴/۱۲

بررسی نقش تکلیف شب در عملکرد تحصیلی دانش آموزان ابتدایی از دیدگاه معلمان

افسانه زاده^{*}، پریون سهری^{**} و سیده زهرا ضوی موسوی^{***}

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش تکلیف شب در عملکرد تحصیلی دانش آموزان ابتدایی از دیدگاه معلمان در شهرستان بابل است. روش پژوهش از نوع توصیفی- پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش تمامی معلمان دوره ابتدایی شهرستان بابل را شامل می شد که در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ مشغول به تدریس بودند. نمونه و روش نمونه گیری بر پایه حجم جامعه آماری (۱۳۰۰ معلم) مطابق با جدول مورگان و کرجسی (۱۹۷۰) ۳۶۰ معلم دوره ابتدایی (هر پایه ۶۰ نفر) به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه از نوع بسته پاسخ بود. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که اکثریت معلمان معتقد بودند که تکلیف شب بر ابعاد شناختی، مهارتی و عاطفی عملکرد تحصیلی دانش آموزان ابتدایی تأثیر زیادی دارد.

کلید واژه ها: تکلیف شب؛ عملکرد تحصیلی؛ دانش آموزان ابتدایی

* نویسنده مسئول: استادیار دانشگاه الزهرا(س) anaraghi@alzahra.ac.ir

** دانشیار دانشگاه الزهرا(س)

*** کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی دانشگاه الزهرا(س)

مقدمه

تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، آرمان هر نظام آموزشی است. یک نظام آموزشی کارآمد، با پرورش اثربخش موجب ارتقاء رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی هر جامعه می‌شود. هدف اصلی از فعالیت‌های تربیتی در مدارس فراهم‌کردن انگیزه‌ها و محرك‌های لازم برای ادامه رشد، تکامل طبیعی و سالم برای دانش‌آموزان است. دیدگاه‌های جدید تعلیم و تربیت به فعال‌کردن شخص دانش‌آموز اهمیت زیادی می‌دهند و به مسئله عملکرد تحصیلی در مقاطع مختلف تحصیلی اعم از مقطع ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و عالی توجه ویژه‌ای دارند. بر اساس آن، نظام‌های آموزشی در تلاش هستند تا عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان را افزایش دهند. انگیزش و متغیرهای دیگری مانند جنس، نوع مدرسه، طبقه اجتماعی، رضایت اجتماعی و عزّت نفس هر کدام با عملکرد تحصیلی رابطه معنا داری دارند.

به دلیل بهاء دادن نظریه‌های جدید به انگیزه، قدرت ابتکار و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموز در امر یادگیری، فعال بودن آن‌ها در خارج از مدرسه نیز مورد توجه است و در این راستا تکلیف شب همواره به عنوان یکی از عوامل مهم در تحقیق یادگیری مطرح بوده است. به همین دلیل از تکلیف شب به عنوان تمرینی برای ثبات در توانایی کسب شده، یاد می‌شود.

در سطح بین‌المللی تکلیف شب، به عنوان مسئله‌ای بسیار جدی و پیچیده مورد بحث اندیشمندان است. در حال حاضر در کشور ما نیز بین صاحب‌نظران در زمینه تکلیف شب توافق نظر وجود ندارد به طوری‌که این چندگانگی نگرش‌ها که همواره در میان مریبان آموزشگاهی، دانش‌آموزان و والدین آن‌ها رایج بوده، در کنار ماهیت پیچیده و چندبعدی مسئله تکلیف است. عده‌ای آن را هماهنگ‌کننده فعالیت‌های آموزشی اولیاء و مدرسه دانسته‌اند و در نهایت جمعی هم آن را مصیبی تلقی می‌کنند که سبب تزلزل روابط خانوادگی می‌شود، زیرا از یک طرف به علت بحث بر سر انجام دادن به موقع تکلیف شب بین والدین و فرزندان تضاد و تفرقه می‌افکند و از طرف دیگر محل ارتباطات عاطفی میان والدین است (مصطفی، ۱۳۷۲). محدودیت‌های زمانی برنامه‌های درسی، چند نوبته بودن بعضی از مدارس، ضرورت توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، از ضرورت‌های تکلیف شب مطرح شده است (دفتر آموزش راهنمایی تحصیلی، ۱۳۷۴).

اما در این میان، بعضی از معلمان معتقد هستند که خود اولیای دانش‌آموزان بردادن تکالیف

درسی در خانه تأکید دارند. اولیائی که موافق تکلیف شب هستند، آن را وسیله‌ای برای تشخیص توانایی‌های درسی فرزندانشان می‌دانند و معتقد هستند که با نظارت به تکالیف متوجه می‌شوند که آها تا چه حد مطالب را آموخته و چه کمبودهایی دارند. این قبیل اولیاء معتقد هستند که تکالیف درسی شاگردان می‌تواند وسیله‌ای برای برقراری ارتباط بین خانه و مدرسه باشد، زیرا اولیاء از طریق نظارت به تکالیف متوجه می‌شوند، در مدرسه چه می‌گذرد و چه تغییراتی در محتوا، روش‌ها و برنامه‌های درسی داده شده است (مصدقی، ۱۳۷۲).

همچنین، امروزه افزایش حجم دانش و اطلاعات، کهنه شدن سریع مطالب درسی، تغییرات سریع جوامع و پیش‌بینی ناپذیر بودن آینده، لزوم آموزش و یادگیری مداوم را به جای آموزش مقطوعی ایجاد می‌کند. از سوی دیگر آموزش مداوم شیوه یادگیری جدیدی را می‌طلبد، شیوه‌ای که به وسیله آن فرد بتواند به طور خودگردان و مستقل و برای همه عمر به مطالبه دانش و استفاده از آن اقدام کند. از این‌رو توجه به شیوه‌های جدید آموزشی آشکار می‌شود.

یکی از رویکردهای جدید در آموزش که امروزه در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته جهان، به همین منظور استفاده می‌شود، به خدمت گرفتن فناوری اطلاعات و ارتباطات، در سیستم آموزش‌وپرورش و مدارس است و به ایجاد نوعی خاص از مدارس منجر شده که «مدارس هوشمند»^{۱۰} نامیده می‌شوند. در این نوع مدارس دانش‌آموزان اغلب به جای کیف‌های مملو از کتاب‌های حجیم، با کامپیوترهای کیفی در سر کلاس حاضر می‌شوند. به عبارت دیگر در این مدارس علاوه بر مواد آموزشی رایج و کتاب‌های درسی، انواع نرم‌افزارهای چندرسانه‌ای نظری سی دی و غیره استفاده می‌شود و کامپیوتر جایگزین تخته‌سیاه و سی دی جای دفتر مشق را می‌گیرد (مؤید نیا، ۱۳۸۴).

با توجه به این تغییرات در شیوه یادگیری، امروزه با به خدمت گرفتن فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش بازهم به تکلیف شب توجه شده است و فقط نوع آن فرق کرده است. از آنجایی که در نظام‌های تعلیم و تربیت، موضوع ارزشیابی عملکرد دانش‌آموزان، مطرح بوده و هست. اهمیت این پدیده از آنجا ناشی می‌شود که در این نظام‌ها، فراگیری دانش و مهارت‌ها امری تدریجی و سلسله مراتبی پنداشته می‌شود. از طرفی فرآیند تحصیل توانمندی‌های شناختی، عاطفی و روانی- حرکتی به گونه‌ای تدبیر می‌شود که فراگیران بتوانند متناسب با ظرفیت‌های خویش، حرکت رو به رشد داشته باشند (سعیدی رضوانی، ۱۳۹۱). با

توجه به اهمیت عملکرد تحصیلی دانش آموزان، یکی از بحران‌های بزرگ نهاد آموزش و پرورش بهویژه در کشورهای جهان سوم، مسئله افت و شکست تحصیلی است که امروزه از مهم‌ترین مسائل آموزش و پرورش به شمار می‌رود. از طرفی امروزه، رشد و پیشرفت فناوری، روش‌های آموزشی و تجارت کلاس‌های درس را به طور عمیق تحت تأثیر قرار داده است. بر این اساس، ابزارها و روش‌های قدیمی دیگر نمی‌توانند جوابگوی نیازهای فرایند یاددهی - یادگیری باشند و نتیجه این امر، جایگزینی فناوری‌ها روش‌های جدید آموزشی به جای روش‌های سنتی است (نظری، ۱۳۹۲).

به گزارش ایران، اخیراً مرکز آمار و فناوری وزارت آموزش و پرورش، میزان مردودی دانش آموزان را در مقاطع مختلف تحصیلی اعلام کرده است؛ بر این اساس در دوره ابتدایی ۱/۱٪، در دوره راهنمایی ۴/۶٪ و در پایه اول متوسطه هم ۰/۸٪ دانش آموزان در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ مردود شده‌اند. همین آمار رسمی کافی است تا این سؤال به ذهن بیاید که چرا در نظام آموزشی ما آمار دانش آموزان مردودی رو به افزایش است؟ رشد صعودی آمار افت تحصیلی (تکرار پایه) در نظام آموزشی، این سؤال را ایجاد می‌کند ایا تکالیف خسته‌کننده و زیاد می‌تواند در افت تحصیلی دخالت داشته باشد؟ آمارها نشان می‌دهد افت تحصیلی در مقاطع ابتدایی و راهنمایی امری طبیعی است و در همه نظام‌های آموزشی دنیا دیده می‌شود، اما در کشور ما، نرخ افت تحصیلی با توجه به استانداردهای جهانی بالاست که همین مسئله نگرانی‌هایی را به دنبال می‌آورد. با توجه به تأثیر نظام جدید آموزشی در کاهش میزان افت تحصیلی مهم‌ترین عوامل افت تحصیلی، نیروی انسانی و معلم است. یک معلم باید به مبانی تعلیم و تربیت، روان‌شناسی کودک و محتوای درسی که تدوین می‌کند، آشنا باشد. از سویی بهره‌مندی از امکانات آموزشی مثل کارگاه و آزمایشگاه نیز بسیار مهم است (شریفی، ۱۳۹۱).

با توجه به افزایش آمار افت تحصیلی و تأسیس مدارس هوشمند، ضرورت دارد پژوهشی درباره مؤثر بودن تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی مطرح شود، که این پژوهش در راستای این نیاز انجام شده است.

پژوهشی که وکیلی (۱۳۹۰) که تحت عنوان «تعیین رابطه نگرش دانش آموزان به تکالیف درسی و میزان بهره‌گیری از راهبردهای مدیریت تکالیف بود» و یافته‌ها نشان داد دانش آموزان دختر نگرش مثبت‌تری به تکالیف درسی داشتند و از میانگین نمرات بالاتری نسبت به پسران

در به کارگیری راهبردهای مدیریت تکالیف بهره‌مند بودند. پژوهش پرهیزکاری (۱۳۸۹) تحت عنوان «بررسی تکالیف کار در کلاس درس ریاضی در میزان یادگیری دانش‌آموزان پسر دوره راهنمایی» که به روش شبه تجربی انجام شده بود، تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش او نشان داد که انجام تکالیف کار در کلاس در میزان یادگیری دانش‌آموزان تأثیر مثبت داشته است. نتایج پژوهش مسلمی (۱۳۸۷) تحت عنوان «بررسی تأثیر زنگ تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی ریاضی و نگرش نسبت به ریاضی در دانش‌آموزان دختر سال چهارم ابتدایی مدارس حاشیه شهرستان بروجرد» نشان داد که اجرای زنگ تکلیف شب به تفاوت معناداری در پیشرفت ریاضی گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل منجر شد، ولی در نگرش نسبت به ریاضی دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نشد. امین‌زاده (۱۳۸۲) در پژوهش خود رابطه پیشرفت تحصیلی را با فعالیت‌های بعد از مدرسه، تکلیف مدرسه، فعالیت‌های فوق برنامه و مشاهده تلویزیون بررسی است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که از بین متغیرهای کنترل، متغیر هوش نقش کننده‌گی و از بین متغیرهای تعدیل‌کننده، سطح تحصیلات مادر نقش تعدیل‌کننده‌گی در این رابطه دارند. همچنین یافته‌ها بیان کننده آن است که با حضور متغیر هوش هیچ یک از فعالیت‌های بعد از مدرسه رابطه معناداری با پیشرفت تحصیلی نداشته و با حذف متغیر هوش، میزان تکلیف انجام شده با پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری را نشان می‌دهد. نتایج پژوهش فانی (۱۳۷۹)، که با عنوان «نظرات معلمان آموزش ابتدایی منطقه چهار تهران درباره تکلیف شب» انجام داده است، نشان داد که انجام به موقع تکلیف شب به صورت غیر مستقیم وسیله‌ای برای افزایش ساعت‌های درس است و می‌تواند اثرات مثبت از جمله تداوم یادگیری، تضمین یادگیری، تثییت و تسريع یادگیری شود. نتایج تحقیقات هویدافر (۱۳۷۴) در پژوهشی که تحت عنوان «بررسی نگرش دانش‌آموزان، معلمان و اولیاء (مادران) نسبت به تکلیف شب در مقطع چهارم دبستان در دو منطقه اقتصادی شهر اصفهان» انجام داد، حاکی از آن بود که در مورد سطح درآمد اختلاف فاحشی در نگرش‌های به دست آمده نسبت به تکلیف ملاحظه نشد؛ سطح تحصیلات والدین در این نگرش‌های به دست آمده نسبت به داشت؛ درباره تعداد فرزندان، در نگرش این سه گروه نسبت به تکلیف شب و سطح پیشرفت تحصیلی فرزندان اختلافی وجود نداشت و هر سه گروه از دیاد فرزندان را عامل رکود تحصیلی می‌دانستند و نگرش کلی والدین در این دو منطقه اقتصادی اختلاف چندانی نداشت.

الهام پور(۱۳۶۸) پژوهشی را تحت عنوان بررسی تکالیف درسی و میزان آن بر پیشرفت تحصیلی دانشآموزان مقطع چهارم ابتدایی شهرستان دزفول(۱۳۶۸) انجام داد که نتایج آن نشان داد به دانشآموزان تکلیف شب داده شود و در تعیین میزان انجام تکالیف به دلیل آنکه در نحوه انجام آن تفاوت معناداری مشاهده نشد به دانشآموزان نقش بیشتری داده شود و نظر آنها در تعیین میزان و نحوه انجام این تکالیف خواسته شود.

به بنوته^۱ (۲۰۱۱) دریافت که رابطه مثبتی بین فعالیت‌های تکلیف شب و خودکارآمدی، مسئولیت برای یادگیری، وجود دارد. «وظایف تکلیف شب می‌تواند توسعهٔ فرآیندهای خود تنظیم و باورهای خودکارآمدی و همچنین تنظیم هدف، مدیریت زمان، مدیریت محیط و حفظ توجه را افزایش دهد». تی لی گت^۲ (۲۰۱۱) ارتباطات شخصی، بهترین معلمان، واگذاری تکالیف را، با توجه به کار اختصاص داده شده، تغییر می‌دهند. همچنین، برخی معلمان از سیاست‌های تکلیف شب بسیار خشمگین می‌شوند که بیان می‌کنند که تکلیف باید بر اساس نظم به عنوان تعیین اهداف برنامهٔ تحصیلی و سبک آموزش شخصی نواحی مدارس فردی و معلمان اختصاص داده شود. مک دونالد^۳ در سال (۲۰۰۹) حمایت می‌کند که هیچ ارتباط بین تکلیف شب و موفقیت برای دانشآموزان ابتدایی وجود ندارد. او نیل^۴ در سال (۲۰۰۸) در مقالهٔ خود به این نتیجه دست یافت که محققان دانشگاه بینگامتون^۵ و دانشگاه نوادا^۶ مطالعه‌ای انجام دادند که نشان می‌دهد که اگر چه ممکن است تکلیف شب برای برخی دانشآموزان، به خصوص برای دانشآموزان با انجام دادن کار بالا و پایین مفید باشد، ولی برای دانشآموزانی که به طور متوسط کار انجام می‌دهند نتیجه معکوس است. کلیر^۷ در سال (۲۰۰۷) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که پیشرفت‌های دانشآموزان در مدارس همواره یک نگرانی برای والدین، دانشآموزان و مریبان بوده است و دیدگاه‌های گوناگون، در این حوزه‌ها از آنچه به پیشرفت دانشآموز کمک می‌کند، چندین نظریه داده‌اند. یکی از عوامل اصلی، استفاده مؤثر

1. Bembenutty
2. T.Leggett
3. MacDonald
4. O Neil
5. Binghamton University
6. Nevada University
7. Collier

دانشآموزان از تکلیف شب بوده است. آمار ملی نشان داده است که معلمان در حال تلاش برای اصلاح نمرات کم آزمون با دادن تکالیف بیشتر به دانشآموزان هستند. کوپر، رابینسون، پاتال^۱ در سال (۲۰۰۶) هشدار جدی درباره تکلیف شب بیش از حد، داده‌اند. «حتی برای دانشآموزان بزرگ‌تر، تکلیف شب بیش از حد ممکن است اثربخشی آن را کاهش دهد یا حتی معکوس شود». اضافه بار یک کودک با تکلیف بیشتر، نسبت به اینکه او می‌تواند به سادگی اداره کند، بدین معناست که این تکلیف انجام نخواهد شد. گود، برافی در سال (۲۰۰۳) هشدار دادند که معلمان باید مراقب باشند که تکلیف بیش از حد اختصاص ندهند. دلیلی که اغلب برای دادن تکالیف به دانشآموزان ذکر شده این است که تمرين می‌تواند حافظه و درک دانشآموزان از مواد تحت پوشش را بهبود دهد. کوپر و همکاران (۱۹۹۸)، در پژوهشی درباره نگرش دانشآموزان، معلمان و اولیاء نسبت به تکلیف شب، تفاوت نگرش‌های این سه گروه را مقایسه کرده است. نتایج نشان داد که نگرش هر سه گروه نسبت به تکلیف شب مثبت بود، اما نگرش دانشآموزان در دامنه (۰) تا (۱۴) با میانگین (۷) بود و نگرش معلمان و والدین بالاتر از این حد بود. نگرش دانشآموزان سطوح پایین‌تر بین (۰) تا (۲) بود. میانگین نگرش والدین کلام‌های پایین ۹/۰۶ و میانگین نگرش معلمان آن‌ها ۱۱/۰۸ بود. براین اساس، همبستگی نگرش والدین، معلمان و دانشآموزان آن‌ها درباره تکلیف شب معنادار نبود. مشاهده می‌شود که نگرش اولیاء و معلمان با نگرش دانشآموزان نسبت به تکلیف شب تفاوت دارد و نمی‌توان با توجه به نظر بزرگسالان، در این باره قضاوت کرد. بویل^۲ (۲۰۰۰)، مطرح می‌کند در تحقیقاتی که رابطه مثبت بین تکلیف شب و انگیزش دانشآموزان مشاهده شده است، معلوم نیست کدام یک علت دیگری باشد (به نقل از کاظمی، ۱۳۸۵).

از آنجایی که نیاز است کودکان آنچه را در مدرسه آموخته‌اند، تمرين و تکمیل کنند و با توجه به دگرگونی‌های فرآیندهای آموزشی شرایط کنونی مدارس موجود (هوشمندسازی مدارس)، این امر در قالب تکلیف شب محقق می‌شود. در این پژوهش پژوهشگر در جستجوی این پرسش است که آیا تکلیف شب در عملکرد تحصیلی دانشآموزان ابتدایی تأثیر دارد؟ پس هدف در این پژوهش، شناسایی تأثیر تکلیف شب در عملکرد تحصیلی دانشآموزان

1. Cooper, Robinson & Patall

2. Boyle

ابتدایی از دیدگاه معلمان است.

فرضیه‌های پژوهش عبارت بودند از:

دیدگاه معلمان درباره تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان در سه بعد شناختی، مهارتی و عاطفی تأثیر دارد.

دیدگاه معلمان درباره تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان دختر و پسر در سه بعد شناختی، مهارتی و عاطفی تأثیر دارد.

دیدگاه معلمان درباره تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان از سه بعد عاطفی، مهارتی، شناختی در پایه‌های شش‌گانه دوره ابتدایی تأثیر دارد.

روش

این پژوهش از لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی است. اما روش پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی- پیمایشی است.

جامعه آماری این پژوهش تمامی معلمان دوره ابتدایی هستند که در شهرستان بابل در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ مشغول به تدریس بودند. بر پایه حجم جامعه آماری (۱۳۰۰ معلم) مطابق با جدول مورگان و کرجسی (۱۹۷۰) تعداد ۳۶۰ معلم دوره ابتدایی (هر پایه ۶۰ نفر) به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده‌اند.

ابزار اندازه‌گیری این پژوهش، پرسشنامه محقق‌ساخته و بسته‌پاسخ بود. مجموعه سؤال‌های پرسشنامه دیدگاه معلمان را درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان، در سه حیطهٔ شناختی ۲۰ سؤال، عاطفی ۵ سؤال و مهارتی ۴ سؤال، به خود اختصاص داده‌اند. هدف پژوهشگر مقایسه حیطه‌ها با یکدیگر نیست. هر سؤال دارای چهار گزینهٔ خیلی زیاد، زیاد، کم و خیلی کم با ارزش‌های عددی ۱-۲-۳-۴ نمره‌گذاری می‌شوند.

بعد از مطالعهٔ پیشینهٔ پژوهش و رجوع به مبانی نظری موجود، سؤالات پرسشنامه شکل گرفت. مضامین سؤال‌ها به گونه‌ای است که هدف موردنظر (تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان) را می‌سنجد. بعد از تدوین سؤال در قالب پرسشنامه، پرسشنامه در اختیار متخصصان قرار گرفت و آن‌ها تطبیق محتوای سؤال‌ها با موضوع مورد سنجش را تأیید

کردن. بنابراین، پرسشنامه محقق ساخته دارای روایی محتوایی است. از سوی دیگر، برای بررسی اعتبار پرسشنامه به معنای همسانی درونی، به روش آلفای کرونباخ عمل شد که شاخص‌های آن در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۱: شاخص‌های محاسبه شده مربوط به اعتبار پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ به تفکیک هر یک از مقیاس‌ها

		دانمنه همبستگی سؤال‌ها با کل مقیاس	تعداد آزمودنی	تعداد سؤال	نام مقیاس
		حداقل	حداکثر	ضریب اعتبار	
۰/۷۰	۰/۴۲	۰/۱۶	۲۰	۳۶۰	تأثیر تکلیف شب در بعد شناختی
۰/۴۷	۰/۳۱	۰/۱۹	۵	۳۶۰	تأثیر تکلیف شب در بعد عاطفی
۰/۵۱	۰/۳۸	۰/۲۵	۴	۳۶۰	تأثیر تکلیف شب در بعد مهارتی
۰/۸۰	۰/۴۴	۰/۱۷	۲۹	۳۶۰	کل

همان‌طور که در شاخص‌های جدول فوق ملاحظه می‌شود، ضریب اعتبار پرسشنامه در حد بالایی (۰/۸۰) است. بالا بودن ضریب اعتبار نشان‌دهنده وجود همسانی درونی بین سؤال‌های پرسشنامه است. علاوه بر این، نشان می‌دهد که مجموعه سؤال‌های آن خصیصیه واحدی (تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان) را می‌سنجد و هریک از سؤال‌های آن در سنجش خصیصه مذکور، سهمی را به عهده دارد. بنابراین، به دلیل داشتن روایی و اعتبار می‌توان از این پرسشنامه برای سنجش نظر معلمان درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی استفاده کرد.

روش

بعد از تهیه پرسشنامه، ابتدا با گرفتن معرفی‌نامه، از دانشگاه برای اجرای پرسشنامه به اداره آموزش و پرورش شهرستان بابل مراجعه شد، سپس از بین مدارس ابتدایی منطقه مورد نظر، ۷ مدرسه با در نظر گرفتن نوع مدرسه بر اساس جنسیت دانش‌آموزان (دخترانه و پسرانه) به طور تصادفی انتخاب شدند و در نهایت با مراجعه حضوری به مدارس پرسشنامه‌ها به طور فردی در میان آن‌ها اجرا شد.

به منظور توصیف داده‌های جمع‌آوری شده از روش‌های آمارتوصیفی (تهیه جدول توزیع

فراوانی، شاخص‌های مرکزی و پراکنده‌گی) و به منظور آزمون فرضیه‌ها یا پاسخ‌گویی به سؤال‌های پژوهش از آزمون ناپارامتری بیشینه احتمال مجازورخی (به دلیل کیفی بودن مقیاس اندازه‌گیری استفاده شد.

یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناسی جامعه آماری از ۳۶۰ معلم مورد مطالعه، به ترتیب ۵۵/۶٪ مرد و ۴۴/۴٪ زن هستند و ۵۵/۶٪ از مدارس مورد مطالعه پسرانه و بقیه دخترانه بودند. دامنه مدرک تحصیلی معلمان مورد مطالعه بین دیپلم تا فوق لیسانس بود و اکثریت آن‌ها (۴۸/۶٪) دارای مدرک تحصیلی لیسانس بودند. معلمان مورد مطالعه دارای حداقل ۲ و حداکثر ۲۹ سال (با میانگین ۱۷/۷۱) سابقه تدریس هستند. درباره توزیع فراوانی معلمان مورد مطالعه بر حسب پایه تدریس، تعداد معلمان مورد مطالعه در هر پایه تحصیلی با یکدیگر برابر بود، به بیان دیگر از پایه اول تا ششم ۶۰ معلم مطالعه شدند. علاوه بر این، سابقه تدریس معلمان مورد مطالعه در پایه تحصیلی که تدریس می‌کردند، حداقل ۱ و حداکثر ۲۹ سال (با میانگین ۱۱/۷۴) بود.

فرضیه اول پژوهش: دیدگاه معلمان درباره تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در سه بعد شناختی، مهارتی و عاطفی تأثیر دارد.

به منظور پاسخ‌دهی به این پرسش پژوهش، از تمامی سؤال‌های پرسشنامه استفاده شد. پرسشنامه محقق ساخته دارای سه خرده مقیاس (عاطفی، شناختی و مهارتی) است. لذا تحلیل این سؤال نیز بر پایه سه بعد مذکور انجام شده است که چگونگی آن به تفکیک پایه تحصیلی به شرح زیر است:

جدول ۲: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی
دانشآموزان از بعد عاطفی همراه با آزمون مجذورخی

شماره سؤال	نظرات				كل	محاسبه شده	سطح معناداریودن مقدار مجذور خی درجه آزادی	P<0.001
	خیلی کم	کم	زياد	خیلی زياد				
۱	۱۴	۶۰	۱۷۲	۱۱۴	۳۶۰	۳	۱۵۵/۲۸۹	P<0.001
	%۳/۹	%۱۶/۷	%۴۷/۸	%۳۱/۷	%۱۰۰			
۳	۱۶	۷۵	۱۹۳	۷۶	۳۶۰	۳	۱۸۳/۴	P<0.001
	%۴/۴	%۲۰/۸	%۵۳/۶	%۲۱/۱	%۱۰۰			
۱۲	۲۳	۷۴	۱۹۱	۷۲	۳۶۰	۳	۱۶۹/۶۶۷	P<0.001
	%۶/۴	%۲۰/۶	%۵۳/۱	%۲۰	%۱۰۰			
۲۲	۲۵	۷۹	۱۸۱	۷۵	۳۶۰	۳	۱۴۲/۸	P<0.001
	%۶/۹	%۲۱/۹	%۵۰/۳	%۲۰/۸	%۱۰۰			
۲۴	۳۳	۱۱۱	۱۴۹	۶۷	۳۶۰	۳	۸۵/۵۵۶	P<0.001
	%۹/۲	%۳۰/۸	%۴۱/۴	%۱۸/۶	%۱۰۰			

همان طور که در جدول بالا ملاحظه می شود، اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنادار معتقد هستند، تکلیف شب بر بعد عاطفی عملکرد تحصیلی دانشآموزان در حد زیاد تأثیر دارد.

جدول ۳: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان از بعد شناختی همراه با آزمون مجدورخی

شماره سؤال	نظرات					درجه آزادی	مقدار مجدور خی	سطح معنادار بودن	محاسبه شده
	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	کل				
۲	۲۰	۱۰۹	۱۰۸	۷۳	۳۶۰	۳	۱۱۳/۰۴۴	P<0/001	
	%۵/۶	%۳۰/۳	%۴۳/۹	%۲۰/۳	%۱۰۰				
۶/۱	۱	۵	۸۶	۲۶۸	۳۶۰	۳	۵۲۰/۰۱۱	P<0/001	
	%۰/۳	%۱/۴	%۲۳/۹	%۷۶/۴	%۱۰۰				
۶/۲	۴	۸	۱۸۴	۱۶۴	۳۶۰	۳	۳۱۵/۹۱۱	P<0/001	
	%۱/۱	%۷/۲	%۵۱/۱	%۴۵/۶	%۱۰۰				
۶/۳	۴	۳۶	۱۳۰	۱۹۰	۳۶۰	۳	۲۴۳/۴۶۷	P<0/001	
	%۱/۱	%۱/۰	%۳۶/۱	%۵۲/۸	%۱۰۰				
۶/۴	۱۲	۲۰	۱۶۲	۱۶۶	۳۶۰	۳	۲۴۳/۸۲۲	P<0/001	
	%۳/۳	%۵/۶	%۴۵	%۴۶/۱	%۱۰۰				
۶/۵	۴	۲۰	۱۲۲	۲۱۴	۳۶۰	۳	۳۱۸/۸۴۴	P<0/001	
	%۱/۱	%۵/۶	%۳۳/۹	%۵۹/۴	%۱۰۰				
۶/۶	*	۱۰	۱۲۰	۲۳۰	۳۶۰	۲	۲۰۱/۶۶۷	P<0/001	
	%۰/۰	%۷/۸	%۳۲/۳	%۳۹/۹	%۱۰۰				
۷	۶	۵۴	۲۶۴	۳۶	۳۶۰	۳	۴۶۱/۶۰۰	P<0/001	
	%۱/۷	%۱/۵	%۷۳/۳	%۱/۰	%۱۰۰				
۸	۱۵	۷۵	۱۹۳	۷۷	۳۶۰	۳	۱۸۴/۷۰۶	P<0/001	
	%۱/۴/۲	%۲۰/۸	%۵۳/۶	%۲۱/۴	%۱۰۰				
۹	۵	۴۳	۱۹۰	۱۲۲	۳۶۰	۳	۲۲۷/۳۱۱	P<0/001	
	%۴/۲	%۲۰/۸	%۵۲/۸	%۳۳/۹	%۱۰۰				
۱۰	۱۳	۸۶	۱۹۹	۶۲	۳۶۰	۳	۲۰۶/۷۷۸	P<0/001	
	%۳/۶	%۲۳/۹	%۵۰۵/۳	%۱۷/۲	%۱۰۰				
۱۱	۲۴	۵۲	۱۸۹	۹۵	۳۶۰	۳	۱۷۳/۶۲۲	P<0/001	
	%۶/۷	%۱۴/۴	%۵۲/۵	%۱۶/۴	%۱۰۰				
۱۲	۲۵	۸۰	۱۷۷	۷۳	۳۶۰	۳	۱۳۴/۵۳۳	P<0/001	
	%۶/۹	%۲۳/۶	%۴۹/۲	%۲۰/۳	%۱۰۰				
۱۳	۳۷	۷۵	۱۷۴	۷۴	۳۶۰	۳	۱۱۴/۹۵۶	P<0/001	
	%۱۰/۳	%۲۰/۸	%۴۸/۳	%۲۰/۶	%۱۰۰				
۱۴	۲۹	۸۸	۱۵۷	۷۶	۳۶۰	۳	۱۰۹/۴۴۴	P<0/001	
	%۷/۱	%۲۴/۴	%۴۶/۴	%۲۱/۱	%۱۰۰				
۱۵	۲۸	۷۰	۱۷۱	۹۱	۳۶۰	۳	۱۲۰/۰۶۷	P<0/001	
	%۷/۷/۸	%۱۹/۴	%۴۷/۵	%۲۵/۳	%۱۰۰				
۱۶	۲۴	۷۵	۱۸۶	۷۵	۳۶۰	۳	۱۰۵/۸۰۰	P<0/001	
	%۶/۷	%۲۰/۸	%۵۱/۸	%۲۰/۸	%۱۰۰				
۱۷	۷	۶۰	۱۶۳	۱۳۰	۳۶۰	۳	۱۶۳/۵۳۳	P<0/001	
	%۱/۹	%۱۶/۷	%۴۵/۳	%۳۶/۱	%۱۰۰				
۱۸	۲۰	۹۸	۱۷۹	۶۳	۳۶۰	۳	۱۰۱/۲۶۷	P<0/001	
	%۵/۶	%۲۷/۲	%۴۹/۷	%۱۷/۵	%۱۰۰				
۱۹	۳۵	۷۵	۱۸۲	۶۸	۳۶۰	۳	۱۳۵/۵۳۳	P<0/001	
	%۹/۷	%۲۰/۸	%۵۰/۶	%۱۷/۹	%۱۰۰				

طبق جدول بالا، اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنادار معتقد هستند که تکلیف شب بر بعد شناختی عملکرد تحصیلی دانشآموزان در زمینه‌های یادگیری دانشآموزان، پیشرفت درسی دانشآموزان در درس بنویسیم، تعمیق یادگیری، پرورش استعداد بالقوه، تثییت یادگیری، تعمیق یادگیری، گسترش درک دانشآموزان، فعالیت فکری، کاربرد آموخته‌ها، تداوم یادگیری، تمرین و ممارست، جبران نواقص یادگیری، آگاهی از نقاط ضعف، خودراهبری و یادگیری مستقل در حد زیاد و در زمینه‌های پیشرفت درسی دانشآموزان در دروس بخوانیم، اما، ریاضی، علوم و قرآن در حد خیلی زیاد تأثیر دارد.

جدول ۴: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان از بعد مهارتی همراه با آزمون مجدولی

شماره سؤال	نظرات			کل	درجه آزادی	مقدار مجدولی محاسبه شده	سطح معناداربودن
	نمودار	محاسبه شده	معناداربودن				
۴	۱۷	۹۸	۱۹۳	۵۲	۳۶۰	۳	۱۹۳/۸۴۴ P<0.001
	%۴/۷	%۲۷/۳	%۵۳/۶	%۱۴/۴	%۱۰۰		
۵	۳۱	۸۴	۱۸۳	۶۲	۳۶۰	۳	۱۴۳/۸۸۹ P<0.001
	%۸/۶	%۲۳/۳	%۵۰/۸	%۱۷/۲	%۱۰۰		
۹	۳۶	۵۸	۱۹۵	۷۱	۳۶۰	۳	۱۷۰/۲۸۹ P<0.001
	%۱۰	%۱۶/۱	%۵۴/۲	%۱۹/۷	%۱۰۰		
۲۳	۳۳	۸۰	۱۸۴	۶۳	۳۶۰	۳	۱۴۳/۴۸۹ P<0.001
	%۹/۲	%۲۲/۲	%۵۱/۱	%۱۷/۵	%۱۰۰		

نتایج آماری جدول فوق نشان می‌دهد که، اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنادار معتقد هستند تکلیف شب بر بعد مهارتی عملکرد تحصیلی دانشآموزان در حد زیاد تأثیر دارد.

فرضیه دوم پژوهش: دیدگاه معلمان درباره تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان دختر و پسر در سه بعد شناختی، مهارتی و عاطفی تأثیر دارد.

به منظور پاسخ‌دهی به این پرسش پژوهش، از تمامی سؤال‌های پرسشنامه استفاده شد.

چگونگی تحلیل به عمل آمده به تفکیک هر یک از ابعاد سه‌گانه به شرح زیر است:

جدول ۵: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان از بعد عاطفی همراه با آزمون مجدورخی

سطح	مقدار مجدور	درجه آزادی	نظرات	جنسیت شماره سؤال		معناداریودن خی محاسبه شده
				ذیلی زیاد	ذیلی کم	
۱	دختر	۵	۲۰	۸۲	۵۳	۱۶۰
		%۳/۱	%۲/۵	%۵۱/۳	%۳۳/۱	%۱۰۰
۳	پسر	۹	۴۰	۹۰	۶۱	۲۰۰
		%۴/۵	%۲/۰	%۴۵	%۳۰/۵	%۱۰۰
۱۲	دختر	۵	۳۲	۹۰	۳۳	۱۶۰
		%۳/۱	%۲/۰	%۵۶/۳	%۲۰/۶	%۱۰۰
۲۲	پسر	۱۱	۴۳	۱۰۳	۴۳	۲۰۰
		%۰/۵	%۱/۵	%۵۱/۵	%۲۱/۵	%۱۰۰
۲۴	دختر	۵	۳۴	۸۸	۳۳	۱۶۰
		%۳/۱	%۱/۳	%۵۵	%۲۰/۶	%۱۰۰
۲۴	پسر	۱۸	۴۰	۱۰۳	۳۹	۲۰۰
		%۹	%۲/۰	%۵۱/۵	%۱۹/۵	%۱۰۰
۲۲	دختر			۸۸	۲۴	۱۶۰
				%۵۵	%۱۵	%۱۰۰
۲۴	پسر	۱۰	۴۶	۹۳	۵۱	۲۰۰
		%۵	%۲۳	%۴۶/۵	%۲۵/۵	%۱۰۰
۲۴	دختر	۱۴	۴۹	۷۲	۲۵	۱۶۰
		%۸/۸	%۳۰/۶	%۴۵	%۱۵/۶	%۱۰۰
۲۴	پسر	۱۹	۶۲	۷۷	۴۲	۲۰۰
		%۹/۵	%۳۱	%۳۸/۸	%۲۱	%۱۰۰

همان طور که در جدول فوق نشان داده شده است، از نظر معلمان تکلیف شب بر بعد عاطفی عملکرد تحصیلی دانشآموزان دختر و پسر تأثیر متفاوتی ندارد. به این معنا که تکلیف شب بر هر دو گروه دانشآموزان دختر و پسر از نظر بعد عاطفی در حد زیاد تأثیر دارد.

جدول عز: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی
دانشآموزان از بعد شناختی همراه با آزمون مجدورخی

ردیف	شماره سؤال	جنسیت	ناظرات	مقدار مجدور					سطوح معنی دار بودن	P>0/05
				خیلی کم	کم	زياد	خیلی زياد	کل	درجه آزادی	
۲	۶/۱	دختر	۱۰	۵۴	۷۰	۲۶	%۱۶۰۱۰۰	۳	۳/۷۰۲	۰/۲۹۵
		پسر	%۶/۳	%۳۳/۸	%۴۳/۸	%۱۶/۳				
۶/۱	۶/۲	دختر	۱۰	۵۵	۸۸	۴۷	۲۰۰	۳	۲/۸۰۷	۰/۴۲۲
		پسر	%۵	%۲۷/۵	%۴۴	%۲۳/۵	%۱۰۰			
۶/۲	۶/۳	دختر	۰	۲	۴۴	۱۱۴	۱۶۰	۳	۲/۸۰۷	P>0/05
		پسر	%۰	%۱/۳	%۲۷/۵	%۷۱/۳	%۱۰۰			
۶/۳	۶/۴	دختر	۱	۳	۴۲	۱۵۴	۲۰۰	۳	۵/۹۵۶	۰/۱۱۴
		پسر	%۰/۰۵	%۱/۵	%۲۱	%۷۷	%۱۰۰			
۶/۴	۶/۵	دختر	۳	۳	۹۱	۶۳	۱۶۰	۳	۵/۹۵۶	P>0/05
		پسر	%۱/۹	%۱/۹	%۵۶/۹	%۳۹/۴	%۱۰۰			
۶/۵	۶/۶	دختر	۱	۵	۹۳	۱۰۱	۲۰۰	۳	۰/۸۶۱	۰/۸۳۵
		پسر	%۰/۰۵	%۲/۵	%۴۶/۵	%۵۰/۵	%۱۰۰			
۶/۶	۷	دختر	۱	۲۱	۵۷	۸۱	۱۶۰	۳	۳/۶۹۷	۰/۲۹۶
		پسر	%۱/۵	%۷/۵	%۳۶/۵	%۵۴/۵	%۱۰۰			
۷	۸	دختر	۵	۷	۷۴	۷۴	۱۶۰	۳	۰/۸۶۱	P>0/05
		پسر	%۳/۱	%۴/۴	%۴۶/۳	%۴۶/۳	%۱۰۰			
۸	۹	دختر	۷	۱۳	۸۸	۹۲	۲۰۰	۳	۵/۹۵۴	۰/۱۱۴
		پسر	%۳/۵	%۶/۵	%۴۴	%۴۶	%۱۰۰			
۹	۱۰	دختر	۴	۷	۵۲	۹۷	۱۶۰	۳	۰/۹۰۴	P>0/05
		پسر	%۰	۱۳	۷۰	۱۱۷	۲۰۰			
۱۰	۱۰	دختر	۰	۳	۵۳	۱۰۴	۱۶۰	۲	۰/۹۰۴	۰/۶۳۶
		پسر	%۰	%۱/۹	%۳۳/۱	%۶۵	%۱۰۰			
۱۰	۱۰	دختر	۰	۷	۶۷	۱۲۶	۲۰۰	۲	۰/۹۰۴	P>0/05
		پسر	%۰	%۳/۵	%۳۳/۵	%۶۳	%۱۰۰			
۱۰	۱۰	دختر	۴	۲۷	۱۱۰	۱۹	۱۶۰	۳	۳/۷۱۳	۰/۲۹۴
		پسر	%۲/۵	۱۶/۹	%۶۸/۸	%۱۱/۹	%۱۰۰			
۱۰	۱۰	دختر	۲	۲۷	۱۰۴	۱۷	۲۰۰	۳	۰/۶۴۳	P>0/05
		پسر	%۱	%۱۳/۵	%۷۷	%۸/۵	%۱۰۰			
۱۰	۱۰	دختر	۷	۲۵	۹۵	۳۳	۱۶۰	۳	۰/۱۷۱	۰/۱۳۰
		پسر	%۴/۴	%۱۵/۶	%۵۹/۴	%۲۰/۶	%۱۰۰			
۱۰	۱۰	دختر	۸	۵۰	۹۸	۴۴	۲۰۰	۳	۰/۱۷۱	۰/۹۸۲
		پسر	%۱/۴	%۲۵	%۴۹	%۲۲	%۱۰۰			
۱۰	۱۰	دختر	۲	۲۰	۸۵	۵۳	۱۶۰	۳	۰/۱۷۱	P>0/05
		پسر	%۱/۳	%۱۲/۵	%۵۳/۱	%۳۳/۱	%۱۰۰			
۱۰	۱۰	دختر	۳	۲۳	۱۰۵	۶۹	۲۰۰	۳	۰/۱۷۱	P>0/05
		پسر	%۱/۵	%۱۱/۵	%۵۲/۵	%۳۴/۵	%۱۰۰			

شماره سؤال	جنسیت	خیلی کم	نظرات					درجه آزادی	مقدار مجازور خی محاسبه شده	سطوح معنی دار بودن
			کم	زياد	خیلی زیاد	کل				
۱۱	دختر	۵	۳۸	۹۰	۲۷	۱۶۰				
		%۳/۱	%۳۳/۸	%۵۶/۳	%۱۶/۹	%۱۰۰	۳	.۰/۲۶۰	.۰/۹۶۷	P>۰/۰۵
۱۳	پسر	۸	۴۸	۱۰۹	۳۵	۲۰۰				
		%۴	%۲۴	%۵۴/۵	%۱۷/۵	%۱۰۰	۳	۱/۷۸۸	.۰/۶۱۸	P>۰/۰۵
۱۴	دختر	۱۳	۲۱	۸۱	۴۵	۱۶۰				
		%۸/۱	%۱۳/۱	%۵۰/۶	%۲۸/۱	%۱۰۰	۳	.۰/۸۴۵	.۰/۸۳۹	P>۰/۰۵
۱۵	پسر	۱۱	۳۱	۱۰۸	۵۰	۲۰۰				
		%۵/۵	%۱۵/۵	%۵۴	%۲۵	%۱۰۰	۳			
۱۶	دختر	۹	۳۹	۸۰	۳۲	۱۶۰				
		%۵/۶	%۲۴/۴	%۵۰	%۲۰	%۱۰۰	۳			
۱۷	پسر	۱۶	۴۶	۹۷	۴۱	۲۰۰				
		%۸	%۲۳	%۴۸/۵	%۲۰/۵	%۱۰۰	۳			
۱۸	دختر	۱۵	۳۳	۷۲	۴۰	۱۶۰				
		%۹/۴	%۲۰/۶	%۴۵	%۲۵	%۱۰۰	۳	۳/۶۶۴	.۰/۳۰۰	P>
۱۹	پسر	۲۲	۴۲	۱۰۲	۳۴	۲۰۰				
		%۱۱	%۲۱	%۵۱	%۱۷	%۱۰۰	۳			
۲۰	دختر	۱۴	۳۹	۸۲	۲۵	۱۶۰				
		۰/۰۸۵/۸	%۲۴/۴	%۵۱/۳	%۱۵/۶	%۱۰۰	۳	۵/۷۴۶	.۰/۱۲۵	P>۰/۰۵
۲۱	پسر	۱۵	۴۹	۸۵	۵۱	۲۰۰				
		%۷/۵	%۱۴/۰	%۴۲/۰	%۲۵/۵	%۱۰۰	۳			
۲۲	دختر	۱۳	۱۸	۸۶	۴۳	۱۶۰				
		%۸/۱	%۱۱/۳	%۵۳/۸	%۲۶/۹	%۱۰۰	۳	۱۲/۶۴۹	.۰/۱۰۵	P>۰/۰۵
۲۳	پسر	۱۵	۵۲	۸۵	۴۸	۲۰۰				
		%۷/۰	%۲۶	%۴۲/۰	%۲۴	%۱۰۰	۳			
۲۴	دختر	۱۱	%۱۶/۲۷۹	۹۱	۳۱	۱۶۰				
		%۶/۹	%۵۶/۹	%۱۹/۴	%۱۰۰	۳	۳/۹۹۱	.۰/۲۶۲	P>۰/۰۵	
۲۵	پسر	۱۳	۴۸	۹۵	۴۴	۲۰۰				
		%۶/۵	%۲۴	%۴۷/۰	%۲۲	%۱۰۰	۳			
۲۶	دختر	۲	۲۳	۷۹	۵۶	۱۶۰				
		%۱/۳	%۱۴/۴	%۴۹/۴	%۳۵	%۱۰۰	۳	۲/۷۸۸	.۰/۴۲۵	P>۰/۰۵
۲۷	پسر	۵	۳۷	۸۴	۷۴	۲۰۰				
		%۲/۵	%۱۸/۰	%۴۲	%۳۷	%۱۰۰	۳			
۲۸	دختر	۸	۴۳	۸۳	۲۶	۱۶۰				
		%۰	%۲۶/۹	۵۱۵/۹	%۱۶/۳	%۱۰۰	۳	.۰/۶۹۸	.۰/۸۷۴	P>۰/۰۵
۲۹	پسر	۱۲	۵۵	۹۶	۳۷	۲۰۰				
		%۶	%۷۷/۰	%۴۸	%۱۸/۵	%۱۰۰	۳			
۳۰	دختر	۱۲	۳۵	۷۹	۳۴	۱۶۰				
		%۷/۰	%۲۱/۹	%۴۹/۴	%۲۱/۳	%۱۰۰	۳	۲/۵۴۲	.۰/۴۶۸	P>۰/۰۵
۳۱	پسر	۲۳	۴۰	۱۰۳	۳۴	۲۰۰				
		%۱۱/۰	%۲۰	%۵۱/۵	%۱۷	%۱۰۰	۳			

همان طور که در جدول ملاحظه می‌شود، از نظر معلمان تکلیف شب بر بعد شناختی عملکرد تحصیلی دانشآموزان دختر و پسر در حد زیاد به بالا تأثیر دارد.

جدول ۷: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی
دانشآموزان از بعد مهارتی همراه با آزمون مجازورخی

نمرات	جنسیت	مقدار مجازور درجه آزادی	مقدار مجازور سطح	مقدار بودن معنادار خی	مقدار بودن معنادار محاسبه شده	شماره سؤال	
						خیلی کم	خیلی زیاد
۴	دختر	۱۰	۴۳	۸۴	۲۳	%۱۶۰۱۰۰	%۱۶/۴
		%۶/۳	%۲۶/۹	%۵۲/۵	۲۰۰	P> .۰/۰۵	
۵	پسر	۷	۵۵	۱۰۹	۲۹	%۱۰۰	
		%۳/۵	%۲۷/۵	%۵۴/۵	%۱۴/۵		
۹	دختر	۱۲	۴۴	۷۷	۲۷	%۱۰۰	
		%۷/۵	%۲۷/۵	%۴۸/۱	%۱۶/۹		
۲۳	پسر	۱۹	۴۰	۱۰۶	۳۵	۲۰۰	P> .۰/۰۵
		%۹/۵	%۲۰	%۵۳	%۱۷/۵		
۲۳	دختر	۱۷	۱۹	۹۶	۲۸	%۱۰۰	
		%۱۰/۶	%۱۱/۹	%۶۰	%۱۷/۵		
۲۳	پسر	۱۹	۳۹	۹۹	۴۳	۲۰۰	P> .۰/۰۵
		%۹/۵	%۱۹/۵	%۴۹/۵	%۲۱/۵		
۲۳	دختر	۱۲	۲۷	۸۸	۳۳	%۱۰۰	
		%۷/۵	%۱۶/۹	%۵۵	%۲۰/۶		
۲۳	پسر	۲۱	۵۳	۹۶	۳۰	۲۰۰	P> .۰/۰۵
		%۱۰/۵	%۲۶/۵	%۴۸	%۱۵		

همان‌طور که در جدول فوق مشخص شده است، از نظر معلمان تکلیف شب بر بعد مهارتی عملکرد تحصیلی دانشآموزان دختر و پسر در حد زیاد تأثیر دارد.
فرضیه سوم پژوهش: دیدگاه معلمان درباره تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان از سه بعد عاطفی، مهارتی، شناختی در پایه‌های شش‌گانه دوره ابتدایی تأثیر دارد.

جدول ۸: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان پایه‌های ششگانه دوره ابتدایی از بعد عاطفی همراه با آزمون مجزورخی

	نمرات شماره سؤال	پایه‌ها	سطح معنادار مقدار مجزورخی درجه آزادی	محاسبه شده				سطح معنادار مقدار مجزورخی درجه آزادی	درجه آزادی	نمرات شماره سؤال
				سوم	چهارم	پنجم	ششم			
		خیلی کم	۷	۷	۲۴	۱۵	۱۴	۷	۷	
		کم	%۲۵	%۴۰	%۱۱/۷	%۱۱/۷	%۱۱/۷	%۲۳/۳	%۱۱/۷	
۱	۱	زیاد و خیلی زیاد	۵	۵۳	۴۵	۳۶	۵۳	۵	۲۳/۶۱	p < 0.001
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	
		خیلی کم	۲	۲۰	۲۶	۲۱	۱۹	۳	۱۹	
		کم	%۳/۳	%۳۵	%۳۳/۳	%۴۲/۳	%۳/۳	%۳۱/۷	%۵	
۳	۳	زیاد و خیلی زیاد	۵	۵۸	۴۰	۳۴	۵۸	۴۱	۵۷	p < 0.001
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	
		خیلی کم	۴	۲۵	۱۸	۲۲	۲۴	۴	۲۴	
		کم	%۶/۷	%۳۶/۷	%۴۱/۷	%۳۰	%۶/۷	%۴۰	%۶/۷	
۱۲	۱۲	زیاد و خیلی زیاد	۵	۵۶	۳۸	۳۵	۴۲	۳۶	۵۶	p < 0.001
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	
		خیلی کم	۷	۱۸	۲۷	۲۶	۲	۲۴	۲	
		کم	%۱۱/۷	%۴۵	%۴۳/۳	%۴۳/۳	%۴۰	%۳/۳	%۴۰	
۲۲	۲۲	زیاد و خیلی زیاد	۵	۵۳	۴۲	۳۳	۵۸	۳۶	۵۸	p < 0.001
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	
		خیلی کم	۸	۲۷	۳۱	۲۹	۱۹	۳۰	۱۹	
		کم	%۱۳/۳	%۴۵	%۴۸/۳	%۵۱/۷	%۵۰	%۳۱/۷	%۵۰	
۲۴	۲۴	زیاد و خیلی زیاد	۵	۵۲	۴۹	۳۳	۴۱	۳۰	۴۱	p < 0.001
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	

طبق جدول فوق، اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنادار معتقد هستند تکلیف شب بر بعد عاطفی عملکرد تحصیلی دانشآموزان پایه‌های ششگانه تأثیر متفاوتی دارد. به طوری که تأثیر آن بر پایه‌های دوم و ششم بیش از سایر پایه‌های است.

جدول ۹: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان پایه های ششگانه دوره ابتدایی از بعد شناختی همراه با آزمون مذبورخی

نمرات	شماره سؤال	پایه ها				آزادی	درجه	مقدار مجاز دور خی محاسبه شده	سطح معنی داربودن
		ششم	پنجم	چهارم	سوم				
		۳۱	۸	۳۵	۲۴	۲۴	۷		
		خیلی کم و کم							
۲		۲۹	۵۲	۲۵	۳۶	۳۶	۵۳		
		زیاد و خیلی زیاد							
		۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰		
		کل							
۶/۱		۱	۰	۲	۱	۲	۰		
		خیلی کم و کم							
		۵۹	۶۰	۵۸	۵۹	۵۸	۶۰		
		زیاد و خیلی زیاد							
		۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰		
		کل							
۶/۲		۲	۰	۲	۵	۲	۱		
		خیلی کم و کم							
		۵۸	۶۰	۵۸	۵۵	۵۸	۵۹		
		زیاد و خیلی زیاد							
		۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰		
		کل							
۶/۳		۳	۰	۱۰	۲۰	۶	۱		
		خیلی کم و کم							
		۵۷	۶۰	۵۰	۴۰	۵۴	۵۹		
		زیاد و خیلی زیاد							
		۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰		
		کل							
۶/۴		۲	۰	۶	۱۸	۵	۱		
		خیلی کم و کم							
		۵۸	۶۰	۵۴	۴۲	۵۵	۵۹		
		زیاد و خیلی زیاد							
		۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰		
		کل							
۶/۵		۲	۰	۷	۱۱	۳	۱		
		خیلی کم و کم							
		۵۸	۶۰	۵۳	۴۹	۵۷	۵۹		
		زیاد و خیلی زیاد							
		۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰		
		کل							
۶/۶		۱	۰	۵	۲	۲			
		خیلی کم و کم							

ردیف	نوع سؤال	شماره سؤال	نظرات	پایه ها						درجه آزادی	مقدار مجاز دور خی محاسبه شده	سطح معنی داربودن
				ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول			
۱	زیاد و خیلی زیاد			۶۰	۵۹	۶۰	۵۵	۵۸	۵۸	%۱۰۰ / %۹۸ / %۱۰۰ / %۹۱ / %۹۶ / %۹۶ /		
	کل			۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	%۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰		
۲	خیلی کم و کم			۸	۰	۱۵	۲۴	۱۰	۳	%۱۳ / %۰ / %۲۵ / %۴۰ / %۱۶ / %۵		
	کل			۵۲	۶۰	۴۵	۳۶	۵۰	۵۷	%۸۶ / %۱۰۰ / %۷۵ / %۶۰ / %۸۳ / %۹۵	۵	۴۴/۸۸
۳	زیاد و خیلی زیاد			۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	%۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰		
	کل			۲۶	۴	۲۰	۲۵	۱۳	۲	%۴۳ / %۶ / %۳۳ / %۴۱ / %۲۱ / %۳ /		
۴	زیاد و خیلی زیاد			۳۴	۵۶	۴۰	۳۵	۴۷	۵۸	%۵۶ / %۳۳ / %۶۶ / %۵۸ / %۷۸ / %۶ /	۵	۴۸
	کل			۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	%۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰		
۵	خیلی کم و کم			۱۳	۳	۵	۸	۱۵	۴	%۲۱ / %۷ / %۸۳ / %۱۳ / %۲۵ / %۶ /		
	کل			۴۷	۵۷	۵۵	۵۲	۴۵	۵۶	%۷۸ / %۹۵ / %۹۱ / %۸۶ / %۷۵ / %۹۳ /	۵	۱۷/۸۸
۶	زیاد و خیلی زیاد			۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	%۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰		
	کل			۲۳	۴	۲۱	۲۲	۲۳	۶	%۳۸ / %۶ / %۳۵ / %۳۶ / %۳۸ / %۱۰		
۷	خیلی کم و کم			۳۷	۵۶	۳۹	۳۸	۳۷	۵۴	%۶۱ / %۳۳ / %۶۵ / %۶۳ / %۶۱ / %۹۰	۵	۳۳/۵۶
	کل			۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	%۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰		
۸	خیلی کم و کم			۱۲	۴	۲۰	۱۹	۶	۵	%۲۰ / %۶ / %۵۰ / %۳۱ / %۱۰ / %۸ /		
	کل			۴۸	۵۶	۳۰	۴۱	۵۴	۵۵	%۸۰ / %۹۳ / %۵۰ / %۶۸ / %۹۰ / %۹۱ /	۵	۵۱/۹۷
۹	زیاد و خیلی زیاد			۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	%۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰		
	کل			۲۹	۴	۲۷	۲۷	۱۵	۸	%۴۸ / %۶ / %۴۵ / %۴۵ / %۲۵ / %۱۳ /		
۱۰	خیلی کم و کم			۳۱	۵۶	۳۳	۳۳	۴۰	۵۲	%۵۱ / %۹۳ / %۵۵ / %۵۵ / %۷۵ / %۸۶ /	۵	۴۶/۱۳۲
	کل			۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	%۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰ / %۱۰۰		

ردیف	شماره سؤال	نظرات	پایه ها					آزادی	درجه	مقدار مجازور خی محاسبه شده	سطح معنی داربودن
			ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم				
۱۵	خیلی کم و کم	۲۷	۶	۲۸	۲۹	۱۴	۸	۵		۴۳/۴۹۷	p < 0.001
		%/۴۵	%۱۰	%۴۶/۷	%۴۸/۳	%۲۳/۳	%۱۳/۳				
		زیاد و خیلی زیاد	۳۳	۵۴	۳۲	۳۱	۴۶	۵۲			
۱۶	زیاد و خیلی زیاد	%/۵۵	%۹۰	%۵۳/۳	%۵۱/۷	%۷۶/۷	%۸۶/۷				p < 0.001
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰			
		%/۱۰۰	%/۱۰۰	%/۱۰۰	%/۱۰۰	%/۱۰۰	%/۱۰۰				
۱۷	خیلی کم و کم زیاد و خیلی زیاد	۲۷	۲	۲۸	۳۴	۲۰	۶	۵		۶۲/۸۶۸	p < 0.001
		%/۴۵	%۳/۳	%۴۶/۷	%۵۶/۷	%۲۳/۳	%۱۰				
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰			
۱۸	خیلی کم و کم زیاد و خیلی زیاد	۲۰	۳	۲۴	۲۹	۱۹	۳	۵		۵۰/۰۸۳	p < 0.001
		%/۳۳/۳	%۵	%۴۰	%۴۸/۳	%۳۱/۷	%۵				
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰			
۱۹	خیلی کم و کم زیاد و خیلی زیاد	۲۹	۴	۲۵	۲۱	۱۶	۴	۵		۴۶/۹۳۸	p < 0.001
		%/۴۸/۳	%۶/۷	%۴۱/۷	%۷۳۵	%۲۶/۷	%۶/۷				
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰			
۲۰	خیلی کم و کم زیاد و خیلی زیاد	۲۰	۶	۷	۱۶	۱۳	۵	۵		۲۰/۰۵۷	p < 0.001
		%/۳۳/۳	%۱۰	%۱۱/۷	%۲۶/۷	%۲۱/۷	%۸۳				
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰			
۲۱	خیلی کم و کم زیاد و خیلی زیاد	۲۰	۷	۳۶	۳۱	۱۸	۶	۵		۵۶/۳۷۸	p < 0.001
		%/۳۳/۳	%۱۱/۷	%۶۰	%۵۱/۷	%۳۰	%۱۰				
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰			
۲۲	خیلی کم و کم زیاد و خیلی زیاد	۲۶	۵	۳۲	۳۰	۱۴	۳	۵		۶۳/۸۸۴	p < 0.001
		%/۴۳/۳	%۸/۳	%۵۳/۳	%۵۰	%۲۳/۳	%۵				
		کل	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰			

بر اساس جدول فوق، اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنادار معتقد هستند تکلیف شب بر بعد شناختی عملکرد تحصیلی دانشآموزان پایه‌های ششگانه تأثیر متفاوتی دارد. به طوری که تأثیر آن:

در زمینه‌های یادگیری، پرورش استعداد بالقوه، تعمیق یادگیری، گسترش درک، کاربرد آموخته‌ها، جبران نواقص یادگیری، خود راهبری و یادگیری مستقل دانشآموزان پایه‌های دوم و ششم بیش از سایر پایه‌هاست.

در زمینه‌های تثبیت یادگیری و آگاهی از نقاط ضعف دانشآموزان پایه‌های دوم، سوم و ششم بیش از سایر پایه‌هاست.

در زمینه‌های پیشرفت درسی دانشآموزان در دروس املا، ریاضی دانشآموزان پایه‌های اول، دوم، سوم، پنجم، ششم بیش از پایه چهارم است.

در زمینه‌های پیشرفت درسی دانشآموزان در درس علوم و فعالیت فکری و تعمیق یادگیری دانشآموزان پایه‌های اول، دوم، پنجم، ششم بیش از پایه‌های سوم و چهارم است.

جدول ۱۰: توزیع فراوانی نظرات معلمان مورد مطالعه درباره تأثیر تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی
دانشآموزان یا های ششگانه دوره ابتدایی از بعد مهارتی همراه با آزمون مخذوخرخی

با توجه به جداول بالا، اکثریت معلمان مورد مطالعه، به طور معنادار معتقد هستند، تکلیف شب بر بعد مهارتی عملکرد تحصیلی دانش آموزان پایه های ششگانه تأثیر متفاوتی دارد. به طوری که تأثیر آن بر پایه های دوم و ششم بیش از سایر پایه هاست.

پُجھے گپری و بحث

در سؤال یک پژوهش، هدف پژوهشگر بررسی این فرضیه بود که دیدگاه معلمان درباره

تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانشآموزان در سه بعد شناختی، مهارتی و عاطفی تأثیر دارد. نتایج نشان می‌دهد، اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنی دار معتقدند تکلیف شب بر بعد عاطفی عملکرد تحصیلی دانشآموزان در حد زیاد تأثیر دارد. بر بعد شناختی عملکرد تحصیلی دانشآموزان در زمینه‌های یادگیری دانشآموزان، پیشرفت درسی دانشآموزان در درس «بنویسیم»، تعمیق یادگیری، پرورش استعداد بالقوه، تثبیت یادگیری، تعمیق یادگیری، گسترش درک دانشآموزان، فعالیت فکری، کاربرد آموخته‌ها، تداوم یادگیری، تمرین و ممارست، جبران نواقص یادگیری، آگاهی از نقاط ضعف، خود راهبری و یادگیری مستقل در حد زیاد و در زمینه‌های پیشرفت درسی دانشآموزان در دروس «بخوانیم»، املاء، ریاضی، علوم و قرآن در حد خیلی زیاد تأثیر دارد و بر بعد مهارتی عملکرد تحصیلی دانشآموزان در حد زیاد تأثیر دارد. این نتایج در پژوهش الهامپور (۱۳۶۸) مشهود است که تحت عنوان «بررسی تکالیف درسی و میزان آن بر پیشرفت تحصیلی در درس املاء دانشآموزان مقطع چهارم ابتدایی شهرستان دزفول» انجام شد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که به دانشآموزان تکلیف شب داده شود.

علاوه بر این در پژوهشی که مسلمی (۱۳۸۷) تحت عنوان «بررسی تأثیر زنگ تکلیف شب بر پیشرفت تحصیلی ریاضی و نگرش نسبت به ریاضی در دانشآموزان دختر سال چهارم ابتدایی مدارس حاشیه شهرستان بروجرد» انجام داده است، نتایج به دست آمده به این شرح بود که اجرای زنگ تکلیف شب به تفاوت معناداری در پیشرفت ریاضی گروه آزمایش و نسبت به گروه کنترل منجر شد، ولی در نگرش نسبت به ریاضی دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نشد. نتیجه تحقیق حاضر با این دو تحقیق همخوانی دارد مبنی بر اینکه در درس املاء در درس ریاضی که تکلیف شب می‌تواند موجب پیشرفت درسی در این دروس شود. شاید بتوان گفت که این دروس چون به تمرین بیشتری نیاز دارد و این امر از طریق تکلیف شب فراهم می‌شود.

در پژوهش دیگری که فانی (۱۳۷۹) با عنوان «نظرات معلمان آموزش ابتدایی منطقه چهار تهران در مورد تکلیف شب» انجام داده است و یافته‌ها نشان داد که انجام به موقع تکلیف شب به صورت غیر مستقیم وسیله‌ای برای افزایش ساعت درس است و می‌تواند اثرات مثبت از جمله تداوم یادگیری، تضمین یادگیری، تثبیت و تسریع یادگیری شود و نتیجه تحقیق حاضر

مبنی بر اینکه که تکلیف شب در بعد شناختی (تداوم یادگیری، تضمین یادگیری، تثبیت و تسریع یادگیری) عملکرد تحصیلی تأثیر زیادی دارد، با پژوهش فانی همخوانی دارد.

علاوه بر این، نتایج تحقیقات محققانی چون وکیلی (۱۳۹۰)؛ پرهیزگاری (۱۳۸۹)؛ مسلمی (۱۳۸۷)؛ امین‌زاده (۱۳۸۲)؛ فانی (۱۳۷۹)؛ هویدافر (۱۳۷۴)؛ الهمپور (۱۳۶۸) انجام شده است که یافته‌ها نشان می‌دهد که تکلیف شب می‌تواند در پیشرفت دروس و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نقش بسیاری داشته باشد.

نتایج یافته‌ها درباره فرضیه دوم پژوهش که دیدگاه معلمان درباره تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر در سه بعد شناختی، مهارتی و عاطفی تأثیر دارد، این بود که از نظر معلمان تکلیف شب بر بعد عاطفی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر تأثیر متفاوتی ندارد. به این معنا که تکلیف شب بر هر دوگروه دانش‌آموزان دختر و پسر از نظر بعد عاطفی در حد زیاد تأثیر دارد. از نظر معلمان تکلیف شب بر بعد شناختی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر در حد زیاد به بالا تأثیر دارد و تکلیف شب بر بعد مهارتی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر در حد زیاد تأثیر دارد. نتایج بدست آمده با تحقیق وکیلی (۱۳۹۰) که «تعیین رابطه نگرش دانش‌آموزان به تکالیف درسی و میزان بهره‌گیری از راهبردهای مدیریت تکالیف» بود و یافته‌ها نشان داد دانش‌آموزان دختر نگرش مثبت‌تری به تکالیف درسی داشتند و از میانگین نمرات بالاتری نسبت به پسران در به کارگیری راهبردهای مدیریت تکالیف برخوردار بودند. در این تحقیق دانش‌آموزان دختر نگرش مثبت‌تری به تکالیف درسی داشتند و با نتایج تحقیق حاضر مبنی بر اینکه از نظر معلمان تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر تأثیر متفاوتی ندارد، با هم مغایرت دارند.

در بررسی فرضیه سوم که دیدگاه معلمان درباره تکلیف شب بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان از سه بعد عاطفی، مهارتی، شناختی در پایه‌های شش گانه دوره ابتدایی تأثیر دارد، یافته‌های پژوهش نشان داد، که اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنادار معتقد هستند تکلیف شب بر بعد عاطفی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پایه‌های ششگانه تأثیر متفاوتی دارد. به طوریکه تأثیر آن بر پایه‌های دوم و ششم بیش از سایر پایه‌های است و اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنادار معتقد هستند تکلیف شب بر بعد شناختی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پایه‌های ششگانه تأثیر متفاوتی دارد؛ به گونه‌ای که تأثیر آن در زمینه‌های یادگیری، پرورش

استعداد بالقوه، تعمیق یادگیری، گسترش درک، کاربرد آموخته‌ها، جبران نواقص یادگیری، خود راهبری و یادگیری مستقل دانش‌آموزان پایه‌های دوم و ششم بیش از سایر پایه‌های است؛ همچنین در زمینه‌های تثبیت یادگیری و آگاهی از نقاط ضعف دانش‌آموزان پایه‌های دوم، سوم و ششم بیش از سایر پایه‌های است؛ و در زمینه‌های پیشرفت درسی دانش‌آموزان در دروس املا، ریاضی دانش‌آموزان پایه‌های اول، دوم، سوم، پنجم، ششم بیش از پایه چهارم است و نیز در زمینه‌های پیشرفت درسی دانش‌آموزان در درس علوم و فعالیت فکری و تعمیق یادگیری دانش‌آموزان پایه‌های اول، دوم، پنجم، ششم بیش از پایه‌های سوم و چهارم است. و اکثریت معلمان مورد مطالعه به طور معنادار معتقد هستند تکلیف شب بر بعد مهارتی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پایه‌های ششگانه تأثیر متفاوتی دارد. به طوری که تأثیر آن بر پایه‌های دوم و ششم بیش از سایر پایه‌های است.

در بررسی این فرضیه، آن‌گونه که ملاحظه می‌شود، در هر سه بعد عملکرد تحصیلی پایه‌هایی که به طور مشترک بیشترین تأثیر را دارند، مربوط به پایه‌های دوم و ششم است. شاید به این علت باشد که چون در پایه اول زیربنای آشنایی با کلمات و عنوانین دروس شکل می‌گیرد و این امر در پایه دوم بیشتر می‌شود و دانش‌آموز بهتر و بیشتر می‌تواند به تکلیف شب خود اقدام کند. در پایه ششم چون اخیراً این پایه تصویب شده است و به دلیل جدید بودن این پایه دانش‌آموزان نیاز دارند، برای یادگیری بهتر و بالا بردن عملکرد تحصیلی خود بیشتر تکلیف شب انجام دهند.

تحقیقاتی که درباره زیاد بودن تکلیف شب هشدار دادند از جمله کوپر و راینسون (۲۰۰۶)؛ گود و برافی (۲۰۰۳) بوده‌اند. کلیر (۲۰۰۷) هم موافق تکلیف شب بوده است. و نیز تحقیق بم بنوی (۲۰۱۱) که بیان کرده است رابطه مثبت بین تکلیف شب و خودکارآمدی وجود دارد. تحقیقات الهام‌پور (۱۳۶۸)؛ فانی (۱۳۷۹)؛ پرهیزگاری (۱۳۸۹)؛ مسلمی (۱۳۸۷) در زمینه دروس املا و ریاضی انجام شده است و با تحقیق حاضر همخوانی دارد مبنی بر اینکه تکلیف شب در بعد شناختی عملکرد تحصیلی (تمرین، تکرار و تعمیق یادگیری) تأثیر زیادی دارد. تحقیقات کوپر (۱۹۸۹)؛ هویداfer (۱۳۷۴) که درباره نگرش معلمان، دانش‌آموزان و والدین درباره تکلیف شب بوده است و یافته‌ها نشان داد که نظر هر سه گروه نسبت به تکلیف شب مثبت بود و با تحقیق حاضر همخوانی دارد مبنی بر اینکه از نظر معلمان تکلیف شب در

عملکرد تحصیلی دانشآموزان تأثیر زیادی دارد.

علاوه بر آن تحقیقاتی انجام شده است که مخالف تکلیف شب بوده‌اند، از جمله مکدونالد (۲۰۰۹) که بیان می‌کند هیچ رابطه‌ای بین تکلیف شب و موفقیت تحصیلی وجود ندارد. دویل و باربر (۱۹۹۱) نشان می‌دهد که تکلیف شب برای کودکان خردسال سودمند نیست، بلکه بر عکس اثرات منفی تکلیف شب برای این گروه از دانشآموزان مورد توجه بوده است. در هر صورت تکلیف شب می‌تواند در پیشرفت درسی دانشآموزان نقش مهمی داشته باشد. بنابراین، بهتر است که از انواع مختلف تکلیف شب در مدارس استفاده شود تا موجب انگیزه دانشآموزان شود و با توجه به تغییرات و تحولات در جامعه امروز که محتوای کتاب‌ها تغییر کرده است مثل گذشته فقط از نوع رونویسی و تمرین نباشد.

همان طور که در پیشتر بیان شد از نظر کوپر تکلیف شب مجموعه فعالیت‌های آموزشی است که به منظور تحقق یادگیری بر عهده دانشآموزان گذاشته می‌شود (کوپر، ۱۹۸۹). یکی از ندی‌های هدف‌های آموزشی بر اساس انواع یادگیری طبقه‌بندی گانیه و بریگز (۱۹۸۴) است. اهداف این طبقه‌بندی شامل چهار شکل اساسی یادگیری و پنج بازده یادگیری است. اهداف تقسیم‌بندی‌های مختلفی دارند که معروف‌ترین آن‌ها طبقه‌بندی بلوم است که بر اساس آن هدف‌ها به سه حیطه شناختی، روانی - حرکتی و عاطفی طبقه‌بندی شده‌اند (سیف، ۱۳۸۸). هر یک از این سه حیطه به رغم محتوا و چارچوب مستقل با سایر حیطه‌ها رابطه ناگستینی دارد زیرا یادگیری و اجرا در هر حیطه که باشد تحت تأثیر دو حیطه دیگر نیز قرار دارد، بلوم هدف‌های آموزشی را به سه حیطه تقسیم کرده است، اما بر طبق نوشته‌های سیف (۱۳۸۸) عملکرد تحصیلی، عبارت است از عملکرد یادگیرندگان و مقایسه نتایج حاصل با هدف‌های آموزشی از پیش تعیین شده، به منظور تصمیم‌گیری در این‌باره که فعالیت‌های آموزشی معلم و کوشش‌های یادگیری دانشآموزان به چه میزانی به نتایج مطلوب متهمی است. به بیان دیگر عملکرد تحصیلی یعنی رسیدن به هدف‌های آموزشی است.

براساس مطالب گفته شده، می‌توان نتیجه گرفت که تکلیف شب در مدارس مختلف وجود دارد و آنچه تغییر کرده است شکل و شیوه ارائه آن در مدارس مختلف است. چرا که در گذشته تکالیف به صورت مداد - کاغذی هم به شکل تمرین و رونویسی بوده است، اما امروزه با توجه به گسترش امکانات و تحولات مختلف که در جامعه رخ داده است و ایجاد

مدارس هوشمند، شیوه ارزشیابی در دوره ابتدایی تغییر کرده و به شکل توصیفی شده است. بنابراین، نیاز است از انواع مختلف تکلیف شب استفاده شود که لی و پرویت مطرح کرده‌اند. تا دانش آموزانی خلاق و مبتکر در جامعه امروز تربیت شوند. این امر از طریق معلمان فراهم می‌شود، چرا که معلمان نقش کلیدی در مدرسه دارند و دانش آموزان از آن‌ها الگو می‌گیرند. دگرگونی‌های شرایط امروز ایجاب می‌کند که معلمان هم باید آموزش لازم را بینند و همگام با تغییرات جامعه بر مهارت‌های خود بیفزایند. عواملی مانند حفظ کردن طوطی وار مطالب توسط دانش آموزان، احساس ترس نسبت به معلم و مدرسه، عدم توجه به تفاوت‌های فردی دانش آموزان و یکنواخت بودن نوع تکالیف درسی، موجب تصور منفی دانش آموزان از تکلیف شب و دلزدگی آن‌ها می‌شود. آموزش معلمان مجبوب، داشتن صمیمیت، ارتباط عاطفی بین معلمان و دانش آموزان، ارتباط سالم و سازنده بین والدین و فرزندانشان و از همه مهم‌تر ارتباط و مشارکت دانشمندان اولیا در امور مدرسه موجب بالا بردن انگیزه دانش آموزان در تکالیف درسی و کمبود آمار افت تحصیلی در نظام آموزشی می‌شود.

پیشنهادات برخاسته از این پژوهش عبارت هستند از اینکه بهتر است تکلیف شب جذاب باشد و دانش آموز به تکلیف شب گرایش پیدا کند. به طوری که با محیط زندگی دانش آموز مرتبط باشد و فقط بر نوشتن و تکلیف از نوع سنتی خصوصاً رونویسی تأکید نداشته باشد. معلمان به تفاوت‌های فردی دانش آموزان توجه داشته باشند و تکالیفی به دانش آموزان ارائه کنند که متناسب با سن آن‌ها باشد. به عبارتی در سنین پایین‌تر بهتر است تکالیفی به دانش آموزان داده شود که وقت کمتری بگیرد و دانش آموز خسته نشود، چرا که تمرکز حواس در سنین پایین کم‌تر است. در مدارس، فضایی ایجاد شود که تکلیف شب به عنوان ابزاری برای پیشرفت درسی دانش آموزان باشد و معلمان از آن برای تنبیه استفاده نکنند؛ بررسی نقش تکلیف شب در عملکرد تحصیلی دانش آموزان در دوره متوسطه؛ مقایسه تکلیف شب سنتی (مداد-کاغذی) و نوین (استفاده از رایانه در کلاس) با یکدیگر در مدارس ابتدایی؛ بررسی تکلیف شب و تطبیق آن با عناصر نه‌گانه برنامه درسی ملی انجام شود.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی مواجه بود از جمله اینکه نقش تکلیف شب در عملکرد تحصیلی را از دیدگاه دانش آموزان و والدین بررسی نکرده است؛ فقط از ابزار پرسشنامه

استفاده شده است؛ از آنجایی که این تحقیق در شهرستان بابل انجام شد، به شهرستان‌ها و استان‌های دیگر تعمیم‌پذیر نیست؛ همکاری نکردن بعضی از معلمان مدارس در تکمیل پرسشنامه؛ کمبود زمان برای اجرای تحقیق؛ انجام ندادن مصاحبه با معلمان، والدین و دانش‌آموزان در چارچوب یک تحقیق کیفی از محدودیت‌های دیگر پژوهش بود.

منابع

- افروز، غلامعلی(۱۳۸۷). نگرشی دوباره به مشق‌های شب، تهران: اولیا و مریبان.
- امامی زاده، نسرین(۱۳۹۰). پنج راهبرد تکلیف شب برای آموزش دانشآموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری، پیوند- شماره ۳۸۸.
- انگلر، کارول(۱۳۸۴). مشق شب را شیرین کنیم، ترجمه سپیده خلیلی، تهران: پیدایش. بازرگان، زهرا (۱۳۸۶). تغییر و نوآوری در مدرسه، تهران: انجمن اولیا و مریبان.
- پارسا، محمد(۱۳۹۰). روان‌شناسی یادگیری بر بنیاد نظریه‌ها، تهران: سخن.
- پرهیزکاری، غلامحسن(۱۳۸۹). تأثیر انجام تکالیف درسی کار در کلاس درس ریاضی بر میزان یادگیری دانشآموزان مقطع راهنمایی استان قزوین، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- تقدیسیان، شکوه(۱۳۷۲). رشد معلم، دوره نوزدهم، شماره ۳.
- تکلیف شب در فرآیند یاددهی - یادگیری(۱۳۷۴). دفتر آموزش راهنمایی تحصیلی وزارت آموزش و پرورش، دفتر انتشارات کمک آموزشی، تهران: مدرسه.
- حوریزاد، بهمن(۱۳۸۵). غنی سازی تکالیف آموزشی، تهران: لوح زرین.
- سیف، علی اکبر(۱۳۸۴). روان‌شناسی پرورشی، تهران: آگاه.
- شاوران، حمیدرضا(۱۳۸۷). سنجش عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه اصفهان براساس فرهنگ‌های چندگانه آنان، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان(علوم انسانی)، جلد بیست و نهم، شماره ۱، صص ۱۴۷-۱۶۰.
- علاقه بند، علی(۱۳۸۱). عوامل مؤثر بر تکلیف شب، ماهنامه آموزشی پیوند، شماره ۲۸.
- قورچیان، نادرعلی(۱۳۸۴). پژوهش در مورد تکلیف شب در جهان امروز، تهران: دانشکده تعلیم و تربیت.
- کاظمی، یحیی(۱۳۸۵). تأثیر تکلیف شب و تمرین فعال بر نگرش دانشآموزان، فصلنامه علمی پژوهشی، شماره ۳۹، صص ۳۶۵-۳۷.
- کانتر، لی، هاسنر، لی(۱۳۸۲). مشق شب بدون گریه، ترجمه مهدی قراچه داغی، تهران: پیک بهار.
- کوپر، هریس(۱۳۸۴). تکالیف خانگی، ترجمه زهرا مقیمی، تهران: نی نگار.

کوپر، هریس (۱۳۷۰). جمع بندي تحقیقات پیرامون تکلیف شب پایه تحصیلی تأثیر چشمگیری بر سودمندی تکلیف شب دارد، ترجمه فاطمه فقیهی قزوینی، *فصلنامه تعلیم و تربیت*، شماره ۲۵.

کوپر، هریس (۱۳۸۶). *چالش مشق شب*، ترجمه احمد به پژوه، تهران: انجمن اولیا و مربیان.
گلاسر، ویلیام (۱۳۷۳). *مدارس بدون شکست*، ترجمه حسن ساده حمزه، تهران: رشد.
مصطفی، مجتبی (۱۳۷۲). آیا تکلیف شب یک ضرورت تربیتی است، *رشد معلم*، جلد ۱، صص ۴۸-۵۱.

نجاریان، فرزانه (۱۳۸۵). *تکلیف شب از دیدگاه متخصصین تعلیم و تربیت*، تهران: مدرسه.
وکیلی، ناهید (۱۳۸۹). *نگرش به تکالیف درسی و رابطه آن با راهبردهای مدیریت تکالیف*
(*مطالعه موردی دانشآموزان دوره راهنمایی سنتدج*)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه
كرستان.

هویدافر، رضوان (۱۳۷۴). *بررسی نگرش دانشآموزان، معلمان و اولیا نسبت به تکلیف شب در*
مقطع چهارم دبستان در دو منطقه اقتصادی شهر اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد،
دانشگاه الزهرا.

نصر احمد رضا، شریفیان فریدون و عابدی، لطفعلی (۱۳۸۸). *شاخصهای ارزشیابی از عملکرد*
تحصیلی و میزان کاربست آن توسط اعضای هیأت علمی، *فصلنامه اندیشه‌های نوین تربیتی*،
دوره ۵، شماره ۱، ص ۳۴-۹.

Collier, S. (2007). *Homework types and its effect on student achievement*.
Good, T.L, & Brophy, J.E. (2003). *Looking in classrooms* (9th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Kohn, A. (2006). *The homework myth: Why our kids get too much of a bad thing*. Cambridge, MA:Da Capo Press.

MacDonald, B. (2009). *Is homework helpful? Academics, Does Homework Work?*, Retrieved from - Cooper, H., Robinson, J.C., & Patall, E.A. (2006). *Does homework improve academic achievement? A synthesis of research, 1987-2003*. *Review of Educational Research*, 76 (1), 1-62.

Cooper, H. (1994). *Homework research and policy: A review of the literature*. Research/Practice, 2(2). Retrieved from

<http://carei.coled.umn.edu/Researc hPractice/v2n2/homework.html>

O'Neill, J. (2008). *Is Homework Helpful or Harmful?* Finding Dulcinea. Retrieved July 27, 2009, from
<http://www.familyanatomy.com/2009/09/01/is-homework-helpful/>

The Role of Homework in Academic Performance of Students from the Perspective of Teachers

---

Afsaneh Naraghizadeh¹

Assistant Professor, Alzahra University, Tehran, Iran

Parvin Samadi

Associate Professor, Alzahra University, Tehran, Iran

Seyedeh Zahra Razavi Mousavi

Abstract

The aim of this study was investigating the role of homework in academic performance of students from the viewpoint of teachers. The population of this descriptive survey included all primary school teachers who were teaching in the 92-93 Academic year. The sample of the study consisted of 360 primary school teachers (60 teachers from each level) who were selected by simple random sampling method. For the purpose of data collection a close-ended questionnaire was used. The results showed that the majority of teachers believed in the effect of homework on cognitive, skill and emotional dimensions of academic performance in primary school students.

Keywords: Homework, Academic performance, Primary school students

---

1. anaraghi@alzahra.ac.ir

Received:2015/7/1 Accepted:2016/7/2

DOI: 10.22051/jontoe.2016.2391